

DOI:
УДК 342.9

Назар Ногас,
аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Тернопільського національного
економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5171-0913>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

З урахуванням напрацювань сучасної науки адміністративного права розкрито основні форми державної політики в галузі освіти, їхня суть та зміст. Здійснено різні підходи до визначень «освіта», «державна освітня політика» в контексті подальшого реформування системи освіти України загалом. Визначено напрямки та пропозиції щодо покращення якості в галузі національної освіти.

Ключові слова: освіта, державна освітня політика, державне управління, правова політика, реформування освіти.

Бібл.: 23.

Ногас Н.

Государственная политика в отрасли образования Украины: сущность и содержание

С учетом наработок современной науки административного права предлагаются основные формы государственной политики в отрасли образования, их сущность и содержание. Осуществляются разные подходы к определению «образование», «государственная образовательная политика» в контексте дальнейшего реформирования системы образования Украины в целом. Определены направления и предложения относительно улучшения качества в отрасли национального образования.

Ключевые слова: образование, государственная образовательная политика, государственное управление, правовая политика, реформирование образования.

Nohas N.

State policy in the field of education of Ukraine: essence and content

Taking into account works of modern science of administrative law in this article the basic forms of public policy are illuminated in industries of education, their essence and maintenance. The different going come true near determinations «education», «public educational politics» in the context of further reformation of the system of formation of Ukraine on the whole. Directions and suggestions are certain in relation to the improvement of quality in industry of national education.

Convinced, that today Ukraine stands on a threshold to introduction of own politics and strategy of development, that is substantially certain with world tendencies and distinguishes education as higher sphere of vital functions. Consider that legal politics in industry of education one of main directions of public policy, that combines an aim, task, principles, expected results, mechanisms and must: to react on changes that take place in society and state; to have component character and settle any problem in intercommunication with other problems; to be effective and have authority among a population.

Deem it wise to offer suggestions in relation to the improvement of quality of education in the context of public politic in industry of education.

Firstly, to conduct reformation in education: to renew a normative base in accordance with the requirements of time; to work on creation and realization of educational models, new educational establishments for the receipt of quality education (informatization; modern material and technical base).

Secondly, to modernize the structure of higher education and structurally to provide economic and social guarantees for professional self-realization of pedagogical and scientifically-pedagogical workers.

Thirdly, it is necessary to change going near a management educational industry with the aim of transformation of the system of preparation of specialists in accordance with modern requirements, providing of social integration and development of personality.

Keywords: education, public educational politic, state administration, legal politics, reformation of education.

Постановка проблеми. Важливою умовою існування будь-якої держави є розвиток галузі освіти як вирішального фактору мобільності на місцевому рівні. Саме тому проблема формування державної освітньої політики набуває основного значення в контексті запровадження стратегічного мислення та системи управління знаннями.

Зростання ролі освіти у забезпеченні стійкого розвитку та конкурентоспроможності держав на світових економічних і фінансових ринках незмінно супроводжується посиленням ролі державних органів у виробленні в цих умовах стратегії та політики розвитку освіти, координації зусиль і ресурсів держави, необхідних для функціонування національних систем освіти на світовому освітньому ринку.

В сьогочасних умовах змінюється та об'єктується державне управління в системі освіти, а також державна політика в галузі управління освітою, визначається державно-громадський характер керування освітою й автономність закладів освіти, розвиваються організаційно-правові форми установ освіти.

Сьогодні виникає потреба у вирішенні конститутивних положень, які потребують адміністративно-правового врегулювання освітніх відносин та формування в контексті новітньої освітньої моделі в українському суспільстві одностайної освітньої політики, котра є складовою частиною державної соціальної політики.

Мета дослідження – з'ясувати процес становлення державної політики в галузі освіти України. Відповідно до поставленої мети передбачається вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та зміст якості освіти в контексті державної політики в галузі освіти;
- здійснити поліаспектний аналіз поняття «державна освітня політика» з огляду на подальшу модернізацію системи освіти України загалом.
- охарактеризувати стан адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері забезпечення якості освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цілеспрямовану наукову роботу в напрямі відображення різноманітних аспектів та засад функціонування освіти, світових тенденцій в її переформуванні проводило чимало українських вчених. Суттєві проблеми в контексті державної політики у галузі освіти, становлення сучасної освіти та напрями формування державної освітньої політики розглянуті в працях: Р. Валеева, І. Колодій, Є. Краснякова, Л. Музики, Л. Наливайко, Н. Протасова, Л. Парашенко, У. Парпан, Л. Прокопенко, Д. Петрашенко, С. Стасюк, В. Тарнавської, Я. Тицьки, І. Хомишин, Н. Шульги, Р. Шокіна та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті дослідження вищенаведеної теми вважаємо, що насамперед необхідно провести історіографічний аналіз поняття «державна освітня політика», оскільки думки, окреслені у працях науковців щодо його трактування, мають розбіжності. Так, вперше в 1959 р. американський професор Т. Еліот акцентував на необхідності проведення дослідження у сфері освітньої політики. Термін «державна політика в галузі освіти», «державна освітня політика» використовується з 60–70 рр. ХХ ст., коли роль освіти на державному рівні розглядалася, як важливий фактор економічного розвитку і соціального прогресу, як сфера, що потребує особливої уваги на загальнодержавному рівні [22, с. 2].

Освіта є основним джерелом розвитку людини упродовж усього її життя, найміцнішим фундаментом для формування особистості, а отже, управлінню цією галуззю на державному рівні має приділятися значна увага.

Безумовно, головним завданням освіти вважається передача суспільних знань, цінностей та соціального досвіду від покоління до покоління. Вихідною базою для формування змісту освіти є знання, наукові та культурні досягнення в широкому розумінні цих понять. Тому освіта стає необхідним та важливим чинником розвитку і суспільства загалом, і окремої особи. Інакше кажучи, освітній початок іманентний суспільству. Освітні відносини за своєю природою соціальні. Освіта як діяльність вторинна щодо суспільства, суспільство формує освітні цілі та розвиває освітні структури, але воно є тією матерією, розвитку різних соціальних форм якої сприяє і освітня діяльність [14, с. 69–73].

Загалом освіта відтворює підвалини постійного розвитку науки, культури, стандартів суспільного життя та суспільства. Позаяк без освіти немислиме формування людських ресурсів. Відповідно необміркована політика в сфері освіти становить загрозу безпеці держави, суспільству, особистості, оскільки зі зниженням освітнього рівня населення закономірно знижується якість людських ресурсів, інтелектуального потенціалу суспільства.

Вважаємо, що майбутнє правової держави України значною мірою зумовлене розвитком саме національної освіти.

Як зазначається в енциклопедії освіти, під терміном «освіта» розуміють спеціальну сферу соціального життя, унікальну систему, своєрідний соціокультурний феномен, який сприяє поглибленню знань, умінь і навичок, інтелектуальному розвитку людини. Це «процес і результат засвоєння особистістю певної системи наук, знань, практичних умінь і навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також моральної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості» [4, с. 614].

Найбільшого визнання набули підходи до розгляду освіти за такими аспектами:

1) як процесу, тобто цілісної єдності навчання, виховання, розвитку, саморозвитку особистості, збереження культурних норм з орієнтацією на майбутній стан культури, створення умов для повноцінної реалізації внутрішнього потенціалу індивіда та його становлення як інтегрованого члена суспільства, виконуючи функцію наступності поколінь;

2) як соціокультурного інституту, який сприяє економічному, соціальному, культурному функціонуванню й удосконаленню суспільства за допомогою спеціально організованої цілеспрямованої соціалізації та інкультурації окремих індивідів, вираженому в системі, що містить освітні установи, органи управління ними, освітні стандарти, які забезпечують їхнє функціонування і розвиток [4, с. 615].

Освіта (education): за концепцією Міжнародної стандартної класифікації освіти, будь-яка цілеспрямована й організована діяльність для задоволення навчальних потреб (потреб у навченості), яку в деяких країнах називають окультуренням або підготовкою. А також: освіта – організована й послідовна комунікація заради навченості. Водночас комунікація розглядається, як взаємодія між певною кількістю осіб, що пов'язана з передаванням інформації [9; 13; 23].

Згідно з визначенням Міжнародної стандартної класифікації освіти (далі МСКО), освіта – це цілеспрямована й організована діяльність для задоволення навчальних потреб [8].

В енциклопедії освіти за редакцією В. Кременя зазначено, що державна освітня політика – це «відповідь на суспільні потреби, вимоги, дії / бездіяльність інших суб'єктів освітньої політики, цілеспрямований, відносно стабільний офіційний курс уряду та підпорядкованих йому установ, спрямований на забезпечення функціонування системи освіти» [4, с. 623].

Науковець І. Колодій вважає, державна освітня політика – це планомірно організована діяльність та відповідно цілісна, комплексна система заходів державних інституцій щодо цілеспрямованого управління освітньою галуззю з метою її оптимізації, повноцінного функціонування та розвитку, це концентроване вираження ідеологічних та соціальних принципів, що визначають ставлення держави до функціонування і розвитку галузі, її роль у суспільстві [7, с. 236–237].

Л. Наливайко зазначає, що «державною освітньою політикою є складова частина політики держави, спрямована на вирішення завдань у сфері освіти, забезпечення потреб особи в освітній галузі та комплектацію органів держави кваліфікованими кадрами з метою духовно-ідеологічного збагачення суспільства й соціально економічного розвитку держави» [9, с. 35].

Так, Н. Шульга стверджує, що термін «державна освітня політика» інтегрує в собі внутрішні характеристики таких понять, як «політика» (організаційна, регулятивна і контролююча сфера суспільства, орієнтована на досягнення певних цілей, утримання досягнутого та адекватну його реалізацію), «державна політика» (офіційні дії держави), «освіта» (процес і результат оволодіння індивідом певної системи наук, знань, практичних умінь; соціокультурний інститут, завдяки діяльності якого забезпечується соціальне, культурне функціонування й удосконалення суспільства). Державна освітня політика – це офіційно визначена, організована й цілеспрямована діяльність держави та підпорядкованих їй установ, спрямована на функціонування і подальший розвиток системи освіти як провідного інституту демократичного суспільства [22].

Є. Красняков зазначає, що держава формулює та реалізує освітню політику, ініціює процеси модернізації галузі, окреслює основні принципи, цілі та завдання її реформування [5, с. 70]. Такої самої думки дотримується й Р. Валєєв – аналізуючи гарантії права на освіту, дослідник зазначає, що найбільш об'ємною гарантією реалізації освітніх прав є держава, її органи та діяльність [3, с. 109].

Відповідно, державну політику у галузі вищої освіти Р. Валєєв визначає, як цілеспрямовану діяльність державних органів щодо забезпечення права кожного на освіту, що досягається завдяки забезпеченню функціонування та розвитку освітньої системи [3, с.109].

Сучасна довідково-аналітична література тлумачить зміст державної освітньої політики, як «відповідь на суспільні потреби, вимоги, дії / бездіяльність інших суб'єктів освітньої політики, цілеспрямований, відносно стабільний офіційний курс уряду та підпорядкованих йому установ, спрямований на забезпечення функціонування системи освіти» [4, с. 623].

Науковець Я. Тицька пропонує періодизацію державної політики у сфері освіти з виокремленням таких етапів:

1) 1991–1997 рр. – етап формування засад державної політики у сфері освіти; характеризується прийняттям Закону Української РСР «Про освіту», затвердженням Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»), визначенням загальних засад участі держави в таких відносинах;

2) 1998–2002 рр. – етап становлення державної політики у сфері освіти; характеризується вдосконаленням спеціального законодавства, практичним втіленням у життя правових норм, визначенням загальної стратегії розвитку національної освіти, нормативів, вимог, стандартів;

3) 2003–2016 рр. – етап розвитку державної політики у сфері освіти; характеризується затвердженням стратегічного плану дій – Національної доктрини розвитку освіти [11], формуванням відповідної нормативно-правової бази, розробленням стратегічного документа щодо розвитку освіти, підготовкою до затвердження цільових державних програм;

4) з 2017 р. – етап модифікації державної політики у сфері освіти; характеризується прийняттям чинного нині Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. зі зміною ціннісних характеристик та оновлених підходів до вимог якості освіти в Україні, прийняттям підзаконних нормативно-правових актів, зорієнтованих на його виконання [17, с. 56].

Г. Стасюк зазначає, що формування сучасної державної освітньої політики в Україні має відбуватися за такими етапами: окреслення принципів завдань, перспективних і найближчих цілей, які повинні бути досягнуті до конкретного терміну; вироблення методів, засобів та форм діяльності; вибір організацій, інституцій, за допомогою яких буде втілюватися діяльність і можуть бути досягнуті поставлені цілі; підбір та працевлаштування кадрів, здатних зрозуміти і виконати поставлені завдання [10, с. 544–545].

Д. Петрашенко виокремлює державну освітню політику, як складову частину політики держави, що відображає сукупність її цілей і завдань у сфері освіти, які формуються політичною системою залежно від сутності держави та її соціального призначення та реалізуються нею за допомогою відповідних інструментів. Поняття «державна освітня політика» передбачає, що вона формується, визначається державою та здійснюється від її імені в особі державних органів та установ, які уособлюють усі гілки державної влади, з метою впорядкування освітніх процесів, здійснення на них впливу або безпосереднього визначення їх перебігу [15, с. 142].

Слушну думку наводить О. Тицька, що державна політика у сфері освіти – це передбачена законодавством сукупність дій органів державної влади щодо формування й реалізації стратегічних завдань сфери освіти, удосконалення та розвитку системи освіти з метою задоволення потреб людини й суспільства. З-поміж ознак, які характеризують державну політику у сфері освіти, виокремлюють такі:

- це один із невід’ємних елементів загальної політики держави;
- специфічна сфера, у якій вона реалізовується,
- сфера освіти;
- спеціальні органи державної влади, які визначені законодавством та задіяні в її визначенні й реалізації;
- обов’язкова підстава для реалізації – нормативно-правові акти;
- спрямованість на функціонування й розвиток системи освіти;
- здійснення від імені держави в особі органів та установ, які представляють усі гілки державної влади;
- наявність спеціальної мети – задоволення потреб людини й суспільства [20, с. 57].

Так, науковець У. Парпан вказує на комплекс проблем в освіті, до яких належать:

- невиключеність значної частини навчальних закладів у процеси інноваційного розвитку, а також в інформаційний простір українського суспільства;
- недостатнє використання сучасних освітніх технологій;
- низька динаміка кадрового оновлення в системі освіти;
- неоднорідне охоплення громадян вищою освітою в різних регіонах держави;
- відсутність дієвих механізмів просування української вищої освіти за кордоном;
- відсутність конкурентних механізмів і зворотного зв’язку між виробниками і споживачами освітніх послуг, що забезпечують ефективне функціонування системи оцінювання якості освіти [13, с. 617].

Отже, така комплексна проблема, безумовно, вимагає комплексного і компетентного її вирішення.

Актуальність проблематики підтверджує думку про те, що виникає необхідність дослідити також правову освітню політику. Ю. Ващук стверджує, що у сучасній Україні правова політика є невід’ємною частиною складного процесу трансформації держави в соціальну правову демократичну державу. Правова

політика спрямована на максимально ефективне функціонування правової системи загалом. Правова політика як особливий вид діяльності держави, що виражається у позитивному праві, має основні ознаки, наявність яких закономірно зумовлено головними ознаками позитивного права [2, с. 67].

В. Тернавська зазначає, що правова політика – це сукупність ідей стратегічного характеру, що продуковані органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі їхньої професійної діяльності за участю інститутів громадянського суспільства і втілені в конкретні програми розвитку правового життя суспільства та держави [19, с. 51].

Л. Музика виокремлює, що правова політика – це особливий політико-правовий феномен, який виникає у сфері права, який є видом державної політики та потребує впорядкування публічною владою [12, с. 202].

Натомість варто зауважити, що діяльнісна правова політика може бути сформована за умов, коли в суспільстві буде стабільність.

Основними фігурами у формуванні правової політики країни та у визначенні стратегічного курсу розвитку держави є такі: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України. Володіючи правом законодавчої ініціативи, ці органи виступають суб'єктами, що безпосередньо формують правову політику. Нормативно-правові акти є основним засобом реалізації та формування правової політики. Останнім часом відзначається зростання стратегічних нормативних актів: концепцій, доктрин, програм тощо [3, с. 164].

Подані державні документи є вагомими та визначальними ресурсами правової політики України та виступають юридичною основою правової політики в галузі освіти, оскільки чільне місце належить міжнародним та внутрішньодержавним нормативно-правовим актам, які регламентують питання втілення освітньої діяльності та окремим правозастосовним актам.

Сьогодні базові основи, що визначають цілі та пріоритети правової політики у сфері освіти містяться, як правило, у політико-правових документах, іменованих концепціями або стратегіями (наприклад, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.) [18].

Як зазначає Я. Тицька, аналізуючи правовий аспект державної політики у сфері освіти, цілями та пріоритетами державної правової політики у сфері освіти є всебічний розвиток освітньої системи, формування механізму інноваційного розвитку навчальних закладів, підвищення конкуреспроможності суб'єктів освітньої діяльності, зростання обсягів реалізації освітньої продукції тощо [20, с. 55].

Вважаємо, що правова політика у галузі освіти – один з чільних напрямів державної політики, що поєднує мету, завдання, принципи, очікувані результати, механізми та має: реагувати на зміни, які відбуваються в суспільстві і державі; містити складовий характер і вирішувати будь-яку проблему у взаємозв'язку з іншими проблемами; бути дієвою та мати авторитет серед населення.

Сучасний стан державної політики у сфері освіти, зазначає Р. Шокін, свідчить про недостатню чіткість, декларативність цілей, незначний рівень аналізу наявних проблем та відсутність бачення шляхів їх досягнення з боку держави [23, с. 43].

Основними реаліями української державної освітньої політики загалом є забезпечення якісної освіти, здобутої в Україні, на світовому рівні, поглиблення і розширення міжнародного співробітництва в сфері освіти і сприяння розвитку та покращення співробітництва навчальних закладів на дво- й багатосторонній основі з міжнародними організаціями та установами (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Європейським Союзом, Радою Європи) тощо.

Саме освіта відіграє характер бази, на якій ґрунтуються стратегії та перспективи розвитку суспільства. Водночас загальносвітові та національні трансформаційні процеси, що здійснюються під впливом глобалізації, впливають і на соціальний статус освіти, зокрема негативно. На подібні тенденції звертають увагу дослідники: на зниження суспільної цінності знань, виникнення відчуття духовної порожнечі та формування песимістичних уявлень щодо безперспективності існування. Зазначені процеси певною мірою пов'язані з економічними та соціальними кризами і прямо – зі зниженням уваги держави до освітніх процесів, що загалом призводить до освітнього занепаду, в результаті формування соціальної переконаності, що здобуття якісної освіти, якісного рівня життя забезпечити не в змозі [16, с. 116–120].

Суттєве знецінення освіти пов'язане з реальними трансформаційними процесами, що назрівають у зміщенні суспільних акцентів – від здобуття якісних знань до одержання диплома про закінчення одного чи іншого навчального закладу. Безперечним є той факт, що отримання диплому замість знань не може надати продуктивної професійної діяльності, а отже, й належної якості життя.

Вважаємо, що сучасну освіту суспільство розглядає не тільки як засіб здобуття професії та отримання необхідних професійних компетентностей, знань, умінь та навичок, а й як важливу умову для адаптації особистості до життя в умовах сучасних модернізаційних змін в суспільстві.

Необхідно зазначити, що саме управління та організація діяльності у вищих навчальних закладах є важливим питанням у формуванні комплексної державної політики з оптимізації вищої школи, на основі складених короткострокових і довгострокових програм розвитку освіти, пошуку структурно-управлінської системи, що діє в межах конкретного вищого навчального закладу і загалом ЗВО.

Відтак вважаємо, що державна політика в галузі освіти є основою загальнодержавної політики із цілісною комплексною системою заходів державних інституцій щодо планомірного управління освітньою сферою з метою покращення її функціонування та престижності й ролі в суспільстві.

Стрижневими напрямками державної освітньої політики сьогодні є реформування системи освіти як стратегії національної освіти; оновлення законодавчо-нормативної бази системи освіти загалом; модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентісного підходу, переорієнтація змісту освіти на «глобальні цілі», забезпечення доступної та безперервної освіти впродовж життя; формування зроров'язбережного середовища, екологізація освіти, валеологічної культури; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки; забезпечення національного моніторингу системи освіти; підвищення соціального статусу педагогів; створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти.

Реалізація державної політики в галузі вищої освіти забезпечується шляхом: збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення її якості; підвищення рівня освіченості громадян України, розширення їхніх можливостей для отримання вищої освіти; створення та забезпечення рівних умов доступності до вищої освіти; надання цільових, пільгових державних кредитів особам для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; забезпечення збалансованої структури та обсягів підготовки фахівців з вищою освітою, що здійснюється у ВНЗ державної та комунальної форм власності, за кошти відповідних бюджетів, фізичних і юридичних осіб, з урахуванням потреб осіб, а також інтересів держави та територіальних громад; надання особам, які навчаються у ВНЗ, пільг та соціальних гарантій у порядку, встановленому законодавством; належної підтримки підготовки фахівців серед осіб з особливими потребами на основі спеціальних освітніх технологій [11].

Висновки. Вважаємо, що в Україні вироблені значні механізми забезпечення якості освітнього процесу та діяльність освітньої політики загалом. Проте певних механізмів в державі поки що замало, а це означає, що на етапі освітньої модернізації Україна має визначити більш нові механізми державного регулювання сфери освіти у контексті європейського вибору України. Позаяк від сучасної державної політики у цій сфері найближчими роками підпорядковуватиметься розвиток соціальної сфери життя суспільства, рівень освіченості та менталітет українців. Потрібно не втратити керованості навчальних закладів із боку державної влади саме в сфері освіти.

Переконані, що сьогодні Україна стоїть на порозі до впровадження власної політики та стратегії розвитку, яка суттєво визначена зі світовими тенденціями і виокремлює освіту, як вищу сферу життєдіяльності.

Вважаємо за доцільне запропонувати пропозиції щодо покращення якості освіти в контексті державної політики у галузі освіти.

По-перше, провести реформування в освіті: оновити нормативну базу відповідно до вимог часу; працювати над створенням та реалізацією освітніх моделей, осучаснити навчальні заклади для отримання якісної освіти (інформатизація; сучасна матеріально-технічна база).

По-друге, модернізувати структуру вищої освіти та конструктивно забезпечити економічні й соціальні гарантії для професійної самореалізації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

По-третє, необхідно змінити підходи до управління освітньою галуззю з метою трансформації системи підготовки фахівців відповідно до сучасних вимог, забезпечення соціальної інтеграції та розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. А. Напрями підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання у контексті соціальних змін в Україні. *Науковий вісник Львівського держ. ун-ту внутрішніх справ. Сер. : Юридична.* 2015. № 1. С. 164–172.
2. Ващук Ю. О. Сутнісні аспекти правової політики. *Форум права.* 2014. № 1. С. 67–71.

3. Валеев Р. Г. Освітнє право України : навч. посіб. Луганськ : Луганська правова фундація, 2011. 287 с.
4. Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Красняков Є. В. Освітня політика як інструмент впливу держави на систему освіти. *Шлях освіти*. 2006. № 4. С. 11–13.
6. Красняков Є. В. Роль колегії МОН України у формуванні та реалізації державної політики в галузі освіти. *Рідна школа*. 2007. № 1. С. 70–72.
7. Колодій І. С. Сучасні тенденції державної освітньої політики України. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : зб. тез доп. XI наук.-практ. конф., 30 бер. – 4 квіт. 2015 р.* Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. С. 235–239.
8. Education at a Glance 2010: OECD Indicators. *Glossary*. OECD, 2010. URL : <http://www.oecd.org/dataoecd/44/7/43642148.pdf> (дата звернення: 25.02.2020).
9. Наливайко Л. П. Трансформація державної освітньої політики в Україні в умовах євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2015. № 3. Ч. 3. С. 31–36.
10. Стасюк Г. Є. Сучасні тенденції розвитку державного управління освітою. *Четвертий Український педагогічний конгрес : [зб. наук. пр.]*. Львів : Сполом, 2014. С. 542–547.
11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 26.02.2020).
12. Музика Л. А. До питання визначення сутності та ознак правової політики. *Форум права*. 2016. № 1. С. 202–206.
13. Парпан У. М. Вплив сучасних інноваційних технологій на розвиток освітнього середовища. *Митна справа*. 2011. № 6. Ч. 2. С. 616–620.
14. Парпан У. М., Хомишин І. Ю. Значення та вплив освітніх концепцій на становлення людини як особистості в сучасному освітньому просторі. *Митна справа*. 2011. № 5. Ч. 2. С. 69–73.
15. Петрашенко Д. Державна освітня політика України на сучасному етапі: цілі, складові, перспективи. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 6. С. 141–144.
16. Предборська І. М. Теоретико-методологічні проблеми трансформації української освіти. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Київ, 2001. Ч. 1. С. 116–120.
17. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 27.02.2020).
18. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.02.2020).
19. Тернавська В. М. Принципи сучасної правової політики України. *Правова держава*. 2018. № 32. С. 51–56.
20. Тицька Я. О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. С. 55–60.
21. Україна зайняла 85-е місце у рейтингу конкурентоспроможності WEF серед 141 країни. URL : https://ukr.lb.ua/economics/2019/10/09/439319_ukraina_zaynyala_85e_mistse_reytingu.html (дата звернення: 27.02.2020).
22. Шульга Н. Д. Сутнісні характеристики поняття «державна освітня політика». URL : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Shulga.pdf> (дата звернення: 27.02.2020).
23. Щокін Р. Г. Мета і цілі державної політики у галузі освіти: сучасний стан бачення проблеми. *Право*. 2017. № 3. С. 41–46.

References

1. Bodnarenko, V.A. (2015). Napriamy pidvyschennia efektyvnosti administratyvno-pravovogo reguliuvannia u konteksti socialnyh zmin v Ukraini [Directions to increase the effectiveness of administrative and legal regulation in the context of social change in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnih sprav. Seria uvyrydychna - Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. The series is legal, 1*, 164-172 [in Ukrainian].

2. Vaschuk, J.O. (2014). Sutnisni aspekty pravovoi polityky [Essential aspects of legal policy]. *Forum prava – Forum of law*, 1, 67-71 [in Ukrainian].
3. Valeev, R.H. (2011). *Osvitne pravo Ukrainy [Educational law of Ukraine]*. Lugansk: Luganska fundacia [in Ukrainian].
4. Valeev, R.H. (2011). *Osvitne pravo Ukrainy [Educational law of Ukraine]*. Lugansk: Luganska fundacia [in Ukrainian].
5. Krasniakov, E.V. (2006). Osvitnia polityka jak instrument vplyvu derzhavy na systemu osvity [Education policy as a tool for the influence of the state on the education system]. *Shliakh osvity – The path of education*, 4, 11-13 [in Ukrainian].
6. Krasniakov, E.V. (2006). Rol kolegii MON Ukrainy u formuvanni ta realizacii derzhavnoi polityky v galuzi osvity [Role of the Ministry of Education and Science of Ukraine in the formation and implementation of state education policy]. *Ridna shkola – Native school*, 1, 70-72 [in Ukrainian].
7. Kolodiy, I.S. (2015). Suchasni tendentsii derzhavnoi osvitnoi polityky Ukrainy [Current tendencies of the state educational policy of Ukraine]. *Problemy ta perspektyvy roznytku ekonomiky i pidpriemnytstva ta kompiuternykh tehnologiy v Ukraini – Problems and prospects of development of economy and entrepreneurship and computer technologies in Ukraine: collection of abstracts of the XI scientific-practical conference*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politehniky, 235-239. [in Ukrainian].
8. Education at a Glance 2010: OECD Indicators. *Glossary*. OECD, 2010. URL:<http://www.oecd.org/dataoecd/44/7/43642148.pdf> [in English].
9. Nalyvaiko, L.P. (2015). Trasformacia derzhavnoi osvitnoi polityky v Ukraini v umovah evrointegracii [Transformation of the state education policy in Ukraine in the context of European integration]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*, 3 (3), 31-36 [in Ukrainian].
10. Stasiuk, H. Ye. (2014). Suchasni tendentsii rozvytku derzhavnogo upravlinnia osvitoiu [Modern trends in public administration education]. *Chetvertyi Ukrainyskyi pedagogichnyi kongres – The fourth teaching Ukrainian Congress*. Lviv: Spolom, 542-547 [in Ukrainian].
11. *Pro Natsionalnu strategiu rozvytku osvity v Ukraini na neriod do 2021 roku [On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the Period until 2021]*. (2013, June 25). Ukaz Prezidenta Ukrainy – Presidential Decree, No. 344/2013. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].
12. Muzuka, L.A. (2016). Do pytannia vyznachennia sutnosti ta oznak pravovoi polityky [The question of determining the nature and features of legal policy]. *Forum prava - Forum right*, 1, 202-206 [in Ukrainian].
13. Parpan U.M. (2011). Vplyv suchasnykh innovaciy nykh tehnologiy na rozvytok osvitnogo seredovyscha [Influence of modern innovative technologies on the development of educational environment]. *Mytna sprava – Customs business*, 6 (2), 616-620 [in Ukrainian].
14. Parpan, U.M., Homyshyn I. J. (2011). Znachennia ta vplyv osvitnih koncepciy na stanovlennia liudyny jak osobystodti v suchasnomu osvitnomu prostori [The importance and influence of educational concepts on the development of man as a person in the modern educational space]. *Mytna sprava – Customs business*, 5 (2), 69-73 [in Ukrainian].
15. Petrashenko, D. (2013). Derzhavna osvitnia polityka Ukrainy na suchasnomu etapi: tcili, skladovi, perspektyvy [State educational policy of Ukraine at the present stage: goals, components, perspectives]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verhovnoi Rady Ukrainy – Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 6, 141-144 [in Ukrainian].
16. Predborska, I.M. (2001). Teoretyko-metodologichni problem transformatsii ukrainskoi osvity [Theoretical and methodological problems of transformation of Ukrainian education]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1, 116-120 [in Ukrainian].
17. *Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity [On the National Doctrine of Educational Development]*. (2002, April 17). Ukaz Prezidenta Ukrainy – Presidential Decree, No. 347/2002. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> [in Ukrainian].
18. *Pro shvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zagalnoi serednoi osvity «Nova ykrainska shkola» na period do 2029 roku [On approval of the Concept of realization of state policy in the sphere of reforming of general secondary education «New Ukrainian School» for the period up to 2029]*. (2016, December 14). *Rosporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy – Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*, No. 988-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> [in Ukrainian].
19. Ternavska, V.M. (2018). Pryntsyipy suchasnoi pravovoi polityky Ukrainy [Principles of modern legal policy of Ukraine]. *Pravova derzhava – Law Based State*, 32, 51-56 [in Ukrainian].

20. Titska, Ja.O. Derzhavna polityka u sferi osvity: pravovyi aspekt [Public education policy: the legal aspect]. *Prykarpatskyi urydychnyi visnyk – Carpathian Legal Bulletin*, 2, 55-60 [in Ukrainian].
21. *Ukraina zainiala 85-e mistse u reytynhu konkurentospromozhnosti WEF sered 141 krainy [Ukraine is ranked 85th in the WEF Competitiveness Rating among 141 countries]*. Retrieved from https://ukr.lb.ua/economics/2019/10/09/439319_ukraina_zaynyala_85e_mistse_reytingu.html [in Ukrainian].
22. Shulha, N.D. *Sutnisni kharakterystyky poniattia «derzhavna osvitnia polityka» [The essential characteristics of the concept «state educational policy»]*. Retrieved from <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Shulga.pdf> [in Ukrainian].
23. Schokin, R.H. (2017). Meta i tsili derzhavnoi polityky u haluzi osvity: suchasnyi stan bachennia problem [The purpose and goals of public policy in the field of education: current state of vision of the problem]. *Pravo – Law*, 3, 41-46 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.02.2020.